

Göç

Bütün cinsler ve canlılar bakımından ekolojik dengeleri ve melezleşmeleri yeniden düşünmeyi gerektiren yıllarda yaşıyoruz. Hollywood, belki yarım yüzyıldan daha uzun bir süre bu öyküyü, göç etmekte olan istilacıların bakış açısından anlattı. Şimdi gereksinim duyduğumuz öykü belki de, “Batı'ya göç” filmlerini tersine çevirmek olmalı. Akdenizli yeni göçmenlerin, şişme botlardaki düşünceleri, hayalleriyle ilgilenmeliyiz artık...

Akın Atauz

29/10/2022

“Sekiz yılda 29 binden fazla göçmen Avrupa yolunda hayatını kaybetti”, Yeşil Gazete, 27 Ekim 2022.

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olay. Sadece insan topluluklarına özgü değil, bütün canlılar için söz konusu.

Ama şimdilik sadece insan topluluklarını ele alalım.

Göç, insan topluluklarının en temel ve en önemli uyum mekanizmalarından biri. **Eğer insanlar göç edemeseydi**, içinde bulunduğu çevrenin verileriyle ve bilgisiyle koşullara uyum yapmaktan başka tür bir tepki gösterememiş olacaktı. Oysa başka türlü uyumlar yapabilmek için, canlıların yeni bir çevreyle/ yeni bireyler ve kültürlerle iletişime geçmesi ve etkileşmesi gibi, önemli bir olasılık ortaya çıkmış oluyor göç davranışıyla.

Demografik bir terim olarak göç, “iç göç” ve “dış göç” diye iki başlık altında ele alınıyor. **İç göçler**, ülkenin/ bölgelerin demografik yapısının değişmesine neden oluyor ve nüfusa dinamizm kazandırıyor. **Dış göç**, özellikle milli devletler çağında, daha önceki

göçlere göre çok daha zorlaştırılmış ve denetim altına alınmaya çalışılmış bir insan davranışı...

Göç, belirli bir tempoyla her zaman ve belirli bir örüntüye göre gelişen bir insan davranışı olarak düşünülüyor. Ancak asıl büyük bir tepki doğuran, **ansızın hızlanan** ve güçlü bir akışa dönüşen göçler.

Ölümlere, çatışmaya, acımasızlıklara varacak kadar yoğun ve hızlı göç akımları; aniden (savaş, afet vb. beklenmeyen bir nedenle) hızlanan, yoğunlaşan ve niceliksel olarak güçlü bir akım halini alan göç dalgaları, çok daha farklı bir sorun olarak çıkıyor toplumların karşısına.

Olağan göç ve olağanüstü koşullarda ve dalgalar halinde bir akım olarak ortaya çıkan göç, toplumları zor bir soru ile karşı karşıya bırakıyor. Aslında son derece insani bir durum olarak değerlendirilmesi gereken, ani göç dalgaları, göçü alan toplumlarda, eski davranış biçimlerini ve etik kalıpları/ standartları zorlayan durumlar yaratıyor.

Göç, çok hızlandırılmış ve yoğunlaştırılmış bir değişim, hatta yıkıcı bir değişim gereği olarak çıkıyor toplumların karşısına.

İklim değişikliği ile ilgili gelişmelerin hızlandığı çağda, göçe karşı gelişmeleri ve tutumları gözden geçirelim:

- Dışarıdan gelecek ve yerel topluluğun **bağışık olmadığı virüsler** (**Amerika** kıtasındaki yerli halkların büyük bir oranının, basit bir grip virüsü nedeniyle yok olması vb. gibi örnekler), yeni tohumlar, başka türlü yapma-üretme biçimleri vb. nedeniyle duyulan, ekolojik dengelerle veya sağlıkla ilgili **kaygılar**,
- İş bölümünün, **işgücü** niteliklerinin ve yoğunluklarının değişmesiyle ekonomik yapıda dönüşüm (üretim ve pazar dahil), hatta sınıfsal kaygılarla ilgili **ekonomik karşı çıkışlar**;
- İç politikada ve ülke yönetiminde ortaya çıkabilecek **ek sorun ve maliyetlerden** duyulan kaygılar;

- Milli sınır içindeki nüfusun homojenliği/ saflığı ve aynı zamanda mekansal dağılımı ve yoğunlaşmaları nedeniyle ortaya çıkabilecek/ çıkan değişimlerden duyulan kuşkuyla oluşan **demografik kaygılar**;
- **Heterojenleşme** kaygısı: Birbirinden farklı etnik diller-kültürlerden, gündelik yaşam alışkanlıklarından vb. (daha çok politik/ toplumsal her toplumun asimile edebileceği veya hoş görebileceği ve birlikte yaşayabileceği ölçüyü aşan etkiden duyulan kaygı, muhafazakar olsun veya olmasın, bütün toplum kesimleri bakımından) duyulan kaygılar;
- **Milliyetçi, ayrımcı** ve/ya bireysel/ bölgesel/ ülkesel bencillikler nedeniyle karşı çıkışlar, (bunların önemli bir bölümüne **ideolojik ve ırk-uygarlık üstünlüğü** vehmine dayalı bakış açısı diyebiliriz);
- Belki de her şeyden önemlisi, (bütün canlı türleri için) cinslerin, ırkların hatta kültürlerin melezlenmesi, saflığını kaybetmesi, akültüre olması, **yeni sentezlerin oluşması** vb. ile ortaya çıkacak yeni durumla ilgili belirsizliklerle ilgili kaygılar yaratıyor.

Ayn al Arab'da Türkiye sınırında bekleyen insanlar. Fotoğraf. John Stanmayer / National Geographic

Bu **karşılaşma durumunu**, bir anlamda, yerel bir toplumun veya yerel bir kültürün, kendi geleceği hatta sağ kalma (survival) içgüdüleri/ içgüdüsel refleksleri veya davranışları olarak düşünebiliriz.

Aslında yerel topluluğun, saf kalma, kültürel olarak kendi arılığını koruma kaygısının ötesinde, göçü bir yaşam ya da yok oluş kaygısıyla karşılamasını, dışarıdan gelen ve ne olduğunu tam kestiremediği bir başka toplumsal ve yaşamsal nitelikte karşılaşması biçiminde düşünebiliriz.

Şimdi, böyle insafsız bir sömürü/ sömürgeleştirmeye, büyük bir acımasızlıkla ve şiddetle **ayırımcılıklara** dayanarak yazılmış, dengesizlikleri ve egemen olanı kutsayan tarihi belleğinde taşıyan insanlığın, göç olayına nasıl bir **korku ve kuşkuyla** bakabileceğin öngörmek hiç de güç değil.

Gerçi burada istila ve göç olgularını karıştırmamak ve bunların farklı olduğunu anımsamakta yarar var.

Ancak **saldırgan üstün beyaz insan** tarafından yazılmış tarih bakımından, bu saldırının arkasından gelen (ve çeşitli biçimleri olan) sömürgeci göçün (teknolojik üstünlüğüyle yağma ve sömürü amaçlayan az sayıda göçmenin), yerel toplumlar tarafından nasıl anlaşıldığını ve değerlendirdiğini düşünmemiz gerek.

Hollywood, belki yarım yüzyıldan daha uzun bir süre bu öyküyü, göç etmekte olan istilacıların bakış açısından anlattı. Şimdi gereksinim duyduğumuz öykü belki de, “batıya göç” filmlerini tersine çevirmek olmalı. Akdenizli yeni göçmenlerin, **şişme botlardaki düşünceleri**, hayalleriyle ilgilenmeliyiz artık...

Bütün cinsler ve canlılar bakımından ekolojik dengeleri ve melezleşmeleri **yeniden düşünmeyi** gerektiren yıllarda yaşıyoruz.

İklim değişikliği (ve belki de savaşlar vb.) nedeniyle ilgili beklentiler, göçün giderek artacağını ve gelecek on yıllarda insan toplumlarının bu yeni duruma karşı daha hazırlıklı olmasını gerektiğini gösteriyor. Bu yeni karşılaşmaların, “keşifler” veya “batıya göç” serüvenlerindeki gibi, çok kanlı, acımasız ve şiddet getiren “istilacı” bakış açısıyla düşünülmesi **gerekmiyor**. Göç eden ve göç alan toplumların, bu yeni göç olgularına, ortaya çıkabilecek yeni sorunların ve dengelerin nasıl daha iyi, daha sorunsuz biçimde ele alınabileceğine dair **hazırlanmaları** gerekiyor.

Yeni karşılaşmaların ve **bilmediğimiz kültürlerle**, toplumlarla insanlarla karşılaşma beklentilerinin, mutlaka asimile edebilme kapasitesi, melezleşmeyi belirli bir minimumda tutabilmek kaygısı, üstün ırk-üstün kültür ile geriliğin ve ilkelliğin karşılaşması biçiminde tahayyül edilmesi gerekmiyor.

İtalya’nın yeni faşist başbakanının, belki de bütün Avrupa’nın ve bütün ülkelerin yöneticilerinin, **başka coğrafyalara doğru hareketlenmiş insan toplumlarıyla** nasıl ilgilenebilecekleri, orta ve uzun erimde **daha eşitlikçi ve ayrımcılıksız** bir yaşama

düzenini nasıl kurabilecekleri ve bütün bu gelişmelerin toplulukları nasıl değiştirebileceği ama aynı zamanda zenginleştirebileceği üzerinde düşünmeleri gerekiyor.

Bunun için **kendilerini eğitmeyi**, yenilemeyi ve geleceği, herkes için daha iyi olabilecek bir biçimde nasıl planlayabileceklerinin yaratıcılığına erişmeleri, yeni düşünme-anlama biçimlerini bulmaları gerekiyor.

Akın Ataüz